

Posudek diplomové práce Dana Hvězdy:

KONZERVAČNÍ ZÁSAH NA FRAGMENTECH POLYCHROMOVANÉ SÁDROVÉ PLASTIKY, PRŮZKUM A KONCEPCE DLOUHODOBÉ OCHRANY RELIÉFU NA JUDITINĚ VĚŽI V PRAZE

Diplomant nahlíží zvolenou problematiku v širším interdisciplinárním a multikulturním přehledu. Práci zahajuje nejprve popisem nálezu a vytyčením zadání pro konzervaci nalezených fragmentů, získaných archeologickým způsobem při pracích u kostela sv. Ducha v Praze. Základním požadavkem byla konzervace originální hmoty a konsolidace základního materiálu, sádry, včetně zbytků zjištěné polychromie. Z nalezených fragmentů a okolností nálezu včetně historických zpráv soudí, že se jedná o figuru Panny Marie (nejspíše Immaculata), která se zřejmě někdy počátkem 20. století dostala do zásypu při úpravách terénu, plastika původně asi byla odlévaná a sestavená kašírováním z dílců, zřejmě již původně za použití armatur. Před vlastním zásahem byly řádně provedeny rozbory odebraných vzorků a zkoušky zpevnění materiálu, protože po vyzvednutí nálezu došlo k prudké změně prostředí, vyschnutí hmoty, polychromie se uvolňovala od sádrové podložky, a bylo třeba již dopředu zvážit i další režim pro uchování artefaktu. Po konsolidaci, zpevnění a upevnění došlo i k sesazení navazujících dílů a plastika byla rekonstruována ve fragmentech do předpokládané podoby. Torzální podoba je však dostatečně vypovídající – do budoucnosti je ale zachování této památky závislé na vhodném uložení, omezené manipulaci a stálém prostředí, jak také diplomant doporučuje. Celý postup práce je doložen dokumentací a laboratorními výsledky. Je zřejmé, že k práci přistoupil diplomant velmi zodpovědně: i když se jedná o artefakt – plastiku velmi torzální, kdy je obtížné i stanovit, zda šlo o solitérní dílo či součást větší kompozice, bez výrazných autorských znaků, naopak nelze vyloučit určitou manufakturní sériovost, přesto byla práce provedena pečlivě, se všemi předpoklady pro další zachování jak originální hmoty artefaktu, tak i jeho vypovídacích možností.

Diplomant se při zahájení své práce soustředil i na druhý problém, kdy se naopak dostává do oblasti nejstarší české(?) sochařské produkce: další práce byla zaměřena na významnou památku raného středověku, opukový reliéf z bývalé věže Juditina mostu. Historie samotného reliéfu i jeho ikonografie je velmi komplikovaná a dodnes se vedou spory především o jeho obsah a datování, neboť se jedná o dílo v českém prostředí ojedinělé jak námětově, tak i kvalitativně. Dílo je navíc veřejnosti skoro neznámé, nachází se dnes na omezeně přístupném místě v interiéru domu, a dále je i majetkově rozděleno mezi Galerii hl. m. Prahy (partie na místě) a hlavu klečícího muže, která je ve sbírkách Muzea hl. m. Prahy.

Skulptura je z opuky, ve vysokém reliéfu, s fragmenty polychromie, několikrát restaurovaná – vypovídací hodnota starších zpráv je však nedostatečná, reliéf byl znovu „objeven“ roku 1889 a od počátku je vztahován ke stavbě Juditina mostu ve druhé polovině 12. století. Poslední konzervace proběhla počátkem 80. let 20. století a dále je reliéf prezentován in situ pod ochranným sklem s dostatečným odstupem od stěny – průzkum se tak zaměřil i na mikroklima reliéfu, jeho ochranu a uchování do budoucnosti. Byly vyhodnoceny dostupné prameny a literatura a provedeny možné nedestruktivní průzkumy na místě a na základě závazného stanoviska a jednání se zástupci správce, Galerie hl. m. Prahy, a památkových orgánů bylo dohodnuto, že proběhne odběr mikrovzorků pro srovnání polychromie na obdobných dobových prvcích. Rovněž byl proveden průzkum materiálu. Z výsledků plyne, že ochrana představenou skleněnou deskou je omezujícím faktorem pro běžnou údržbu (oprášení apod.), ale zároveň nemění prostředí, ale snižuje optické a estetické vnímání reliéfu. Vlastní prostředí místnosti bez temperování nebo řízeného mikroklimatu je rovněž faktorem, který ohrožuje stav i zachování památky a do budoucnosti by mělo být prostředí řešeno, včetně výměny některých utilitárních prvků za estetičtější. Prostor by mělo být trvale monitorováno a dále řešeno, včetně lepší prezentace pro zájemce o reliéf. Veškeré práce jsou doloženy dokumentací, podloženy laboratorními výsledky a protokoly a soupisem použité literatury.

V závěru se diplomant pokusil o srovnání poznatků: vychází z premisy, že u archeologických nálezů je ctěna fragmentárnost a nedoplňují se, ale zde bych polemizovala, neboť právě archeologové se dnes pokoušejí o rozsáhlé rekonstrukce např. keramických nádob nebo nástěnných maleb, ale i staveb, a naopak bych si dovolila říci, že mají významný podíl na digitálních rekonstrukčních metodách, které pak dovolí i práci s originálním materiálem. Velmi dobře však glosuje situaci, kdy sádra je považována za méně významný materiál a není dostatečně rozpracována technologie její konzervace: protože je považována za doplňkový či pracovní materiál řemeslné povahy, chybí propracované postupy a poznatky. V rámci restaurátorských prací na reliéfu je naopak zřejmé, že si uvědomil nutnost velmi šetrného a předem informovaného přístupu k památce, kdy nezodpovědný a zbrklý zásah znamená nevratné poškození a ztráty na významném, nebo i zcela běžném díle: celkově lze tak za velký klad celé práce osobní přístup a zodpovědnost diplomanta. Celkově lze říci, že diplomant se velmi odpovědně vyrovnal se zvoleným tématem a využil velmi hluboce dostupné literatury. **Doporučuji proto práci k obhajobě a navrhuji hodnocení klasifikačním stupněm výborně.**

V Praze dne 21. září 2013

PhDr. Petra Hofřichová